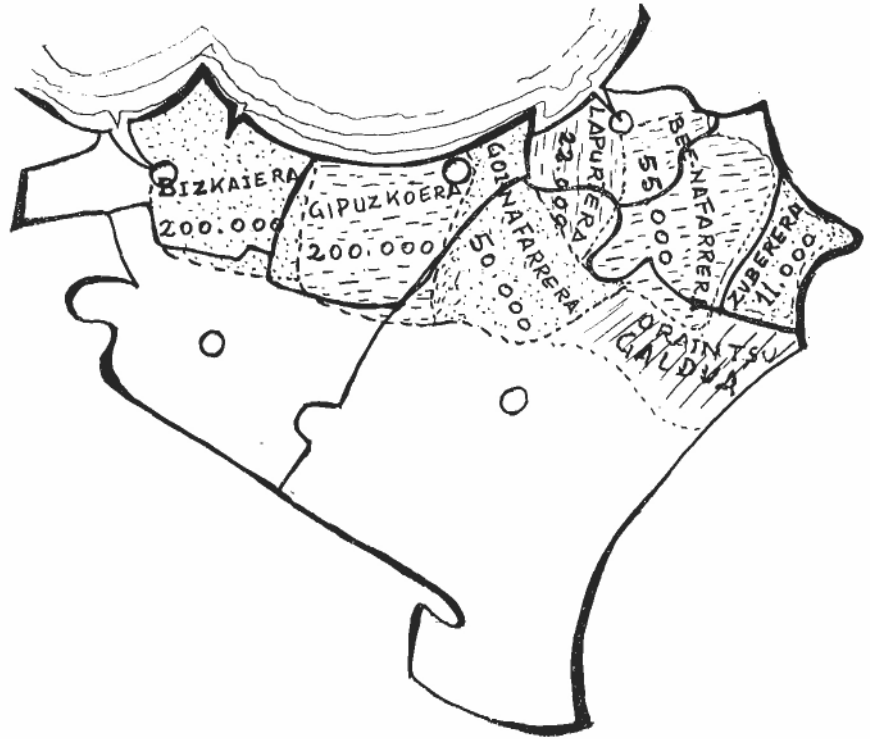

- SEI EUSKALKI.
- LEIÑUAK KONTUAN ARTU.
- ARABA'N.
- GIPUZKOEREA.
- LAPURTEREA.
- NAPARRERA BI.
- ERRONKARIN GALDUA.
- IPARRALDEAN LARRI.
- ATZERAKA.
- H'AREN BURRUKEA.

Leinuen Euskereea

Euskera bat da, baiña alde guztietan ez da bardin egiten. Gure izkuntza zaarrak, Gernikako arbolaren antzera, adarrak ditu.

Zeintzuk dira, eta noraiño zabaltzen dira Euskeraren adar orreik?

Aurreko lanean esan genduen erromatarren aldi euskal leiñu edo tribu bakotzak bere euskera apartekoa egiten ebala.

Euskeraren zati orrei guk «euskalkiak» esaten deusegu.

Euskerak gaur sei zati edo euskalki ditu: Bizkaiera, Gipuzkoera, Lapurtera, Goi-naparrera, Beenaparrera eta Zuberera.

F *

Euskalki bakotxa non egiten dan, eta zenbatek, mapa onetan argi ikusi zeinke, irakurle.

Aurreko mapa au ikusiz, laster konturatuko zara, bizkaieraz ez dala Bizkaian bakarrik egiten, baita Gipuzkoako zati andi baten ere: Eibar, Soraluze, Bergara, Arrasate, Oiñati, Aretxabaleta... Gipuzkoako erriak izanik bizkaieraz egiten dabe.

Arabako Aramaion ere bizkaieraz egiten dabe, eta leenago Araba osoan Bizkaieraz, edo beintzat bizkaiera antzeko euskalki bat itzegiten zan.

Zenbat gara, beraz, bizkaieraz egiten dogunok? 200.000 euskaldun.

*

Gipuzkoeraz, ostera, ez da Gipuzkoa osoan egiten.

Donostiatik arantz, Bidasoa ibairaiño, Goi-naparreraz egiten da, baiña Altsasua aldean ere gipuzkoeraz egiten da, eta aide au Naparroa da.

Gipuzkoeraz egiten dabenak beste 200.000 euskaldun dira.

* :

Lapurteraz ere ez da Laburdi osoan egiten, mapan ikusten danez. Baiña Naparroako Baztan aldean lapurteraz egiten dabe.

oster, bi euskalki erabiltzen dabez: beste aldekoak Beenaparreraz, eta gure aldekoak Goi-naparreraz.

Goi-napar euskaldunak 50.000 dira, eta Beenaparrak 5.000.

x a:

Zuberera bizilagunez urria da, eta ango euskaldunak oraindik gitxiago: 11.000 bakarrik.

Erronkarin (Ronkal) euskera galdu da.

Ango azken euskaldun aitona zaarra orain 5 urte il zan.

*

Tamalgarri da esatea, baiña egiarentzat zorretan gagoz, eta lpar-Euskadiko Euskera larri ta estu dabil bizirik irauteko. Euskal-tzaindiak oraintsu argitaratu duan «El Libro Blanco de l Euskera»k diño: «la presión de la lengua oficial (el frances) ha hecho recular al viejo euskara hasta el punto de que se tema seriamente por su suerte como lengua viva y popular», p. 145.

Bizkaieraz	200.000
Gipuzkoeraz	200.000
Goi-naparreraz	50.000
Beenaparreraz	55.000
Lapurteraz	22.000
Zubereraz	11.000

Gutziz 538.000 euskaldun

*

Mapa au, eta zenbaki (dato) oneik begien aurrean eukirik zera ikasi bear dogu:

Orain eun urte euskeraz egiten ebenak eunetik 52 ziran.

Gaur euskeraz dakigunak eta egiten dogunak eunetik 22 bakarrik gara.

Euskera atzeraka doa, eta gure arteko burrukak itxita, euskaldun guztiok euskararen alde jator jokatu bear dogu.

Osterantzean euskera ilgo da.

Frankoren diktadurapean, euskaldunak (zaar eta gazteak) «h» bai eta «h» ez, lotsagarrizko burrukan ibilli gara.

Zuok 15-20 urteko gazteok ez zaitzeze gure antzera burrukan

b Nok daukan arrazoia zuok ikusi.

Auzi au zuok garbitzeko dato-zenbaki oneik emoten deusuedaz: 450.000 euskaldunek ez dabe «h» erabiltzen.

98.000 euskaldunek «h» erabiltzen dabe. Zuok erabagi.

Goikoetxea'tar Iñaki.